

Keski-Suomen pyöräilyohjelma

Keski-Suomen maakunnallisen pyöräilyohjelman infograafit ovat työkalu viranhaltijoille, päätöksentekijöille, kansalaistoimijoille ja muille pyöräilyn edistämisen yhteisessä tehtävässä mukana oleville toimijoille.

Ohjelma pohjautuu ohjaaviin asiakirjoihin sekä paikallisten ja maakunnallisten toimijoiden näemyksiin, jotka kerättiin keväällä 2018 järjestetyissä työpajoissa ja kyselyllä.

Ohjelman vision keskiössä on pyöräilyn edistämisen politiikkaprosessi. Infograafit tarjoavat eväitä politiikkaprosessin käynnistämiseen ja sen eri vaiheissa etenemiseen – kannustaen koko toimijaverkoston hyödyntämiseen.

www.kesli.fi/pyorailyohjelma

Ohjelma julkaistiin 7.5.2018.

Keski-Suomen
pyöräilyohjelma

KESKI-SUOMEN LIITTO
Regional Council of Central Finland

TOIMIJOIDEN VERKOSTO

Onko kuntasi jo
Pyöräilykuntien
verkoston
jäsen?
www.poljin.fi

Valtakunnallisesti
toimivia:

- Pyöräilykuntien verkosto
- Pyöräiliitto ry
- Liikennevirasto ja VILI-verkosto
- KKI-ohjelma, LVM, YM ja Kuntaliitto.

”Seudullista
yhteistyötä
kehitettävä!”

Maakunnan
alueella toimivia:

- Maakuntaliitto, ELY-keskus
- Keski-Suomen Liikunta ry
- Jyväskylän Pyöräilyseura JYPS ry
- Jyväskylän yliopisto
- Jyväskylän kestävä kehitys JAPA ry
- Liikenneturva ry.

”Infra ei ole
pelkästään teknisen
toimen alaa, vaan
vaan vaikuttaa yli
sektorirajojen.”

Kunnat:

- kunnanjohtaja ja kunnanvaltuusto
- tekniset ja ympäristöpalvelut: mm. kaavoitus, maankäytön suunnittelu, kadut ja liikenne
- sivistyspalvelut: mm. vapaa-aika, varhaiskasvatus ja koulut
- sosiaali- ja terveyspalvelut: mm. neuvolat ja terveydenhuolto, vanhus- ja vammaispalvelut
- viestintäpalvelut
- naapurikunnat.

”Pyöräilyaktiivien
tietotaito ja into on
tärkeää!”

”Työntekijöitä, koululaisia
ja muita ryhmiä täytyy
kuunnella säännöllisesti.”

Kansalaistoimijat ja
muut paikalliset tahot:

- pyöräilyseurat, -jaostot ja liikunnan seuratoimijat, kuten Viipyy ja Keuruun Latu
- asukasyhdistykset
- kuntalaiset, esimerkiksi koululaiset
- työpaikat
- yritykset, varsinkin matkailu- ja pyöräilyalan yritykset.

YHTEISTYÖFOORUMEJA

Maakunnalliset: Keski-Suomen liikennejärjestelmätyöryhmä, Keski-Suomen liikenneturvallisuuden yhteistyöryhmä.

Seudulliset: Jyväskylän seudun liikennejärjestelmätyöryhmä ym.

Kunnalliset: Hyvinvointityöryhmä, Liikenneturvallisuustyöryhmä.

VERKOSTO tuottaa politiikkaprosessin

1 2 3 4 5 6

Keski-Suomen
pyöräilyohjelma

KESKI-SUOMEN LIITTO
Regional Council of Central Finland

(LVM:n Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma)

PYÖRÄILYN HYÖDYT ESIIN

Pyöräilyn edistämisestä houkuttelevaa oikealla tiedolla ja tehokkaalla viestinnällä.

"Pitkäjänteisesti työtä tekemällä päästään tuloksiin!"

Hyödyt esille ymmärrettävässä, huomiota herättävässä ja vaikuttavassa muodossa.

Aktiivinen, monikanavainen viestintä päättäjille, kuntalaisille ja viranhaltijoille.

Ajatustavan muutos: Pyöräilyn edistämisen näkeminen pidemmän aikavälin tuottavana asiana, ei pelkkänä menona.

Lähteet/linkit:

LVM:n Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-549-1>

Motiva: Bikenomics
https://www.motiva.fi/files/11027/Bikenomics_Loppuraportti.pdf

WHO:n HEAT-työkalut kävelyn ja pyöräilyn terveysvaikutusten taloudelliseen arviointiin
<http://www.heatwalkingcycling.org/>

Kansallinen energia- ja ilmastostrategia
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-190-6>

1

Politiikkaprosessi alulle

2

3

4

5

6

Keski-Suomen
pyöräilyohjelma

KESKI-SUOMEN LIITTO
Regional Council of Central Finland

NYKYTILA

Mitä pyöräilyn edistämiseksi kuuluu Keski-Suomessa vuonna 2018?

- Jyväskylässä paljon edistämishankkeita ja jonkin verran henkilöresursseja.
- Muualla maakunnassa vähäisesti edistämishankkeita ja henkilöresursseja.
- Kuntien viranhaltijat arvioivat: tiedon saatavuus, yhteistyö paikallisten toimijoiden kanssa sekä liikenne- ja maankäyttöpolitiikka ovat kohtalaisella tolalla.

Kehityskohteita

- Henkilöauton vaihtamisessa polkupyörään on suurin potentiaali ydinkaupunkialueella ja maaseudun paikalliskeskuksissa 1–5 km mittaisilla matkoilla.
- Harvemmin asutuilla alueilla on edellytykset pyörämatkailun kehittämiseksi.
- Edistämishankkeista puuttuu jatkuvuus.
- Tarvitaan lisää resursoitua työaikaa: tällä hetkellä kuntien henkilöstön työaikaa kohdennetaan pyöräilyn edistämiseen vain vähäisesti.
- Tarvetta työryhmille, joiden päätehtäviin kuuluu pyöräilyn edistäminen liikennemuotona.
- Kuntien viranhaltijat arvioivat: tarvetta etenkin 1) kuntien ja maakuntien vastuuhenkilöiden nimeämiseen, 2) työryhmille ja kehittämishankkeille, 3) vuositavoitteiden asettamiselle ja budjetoinnille sekä 4) tiedotuksen kehittämiseksi.
- Yhteistyön lisäämiselle tarvetta poikkihallinnollisesti, alueellisesti sekä valtakunnallisella tasolla.
- Henkilöstön kouluttamista tarvitaan.

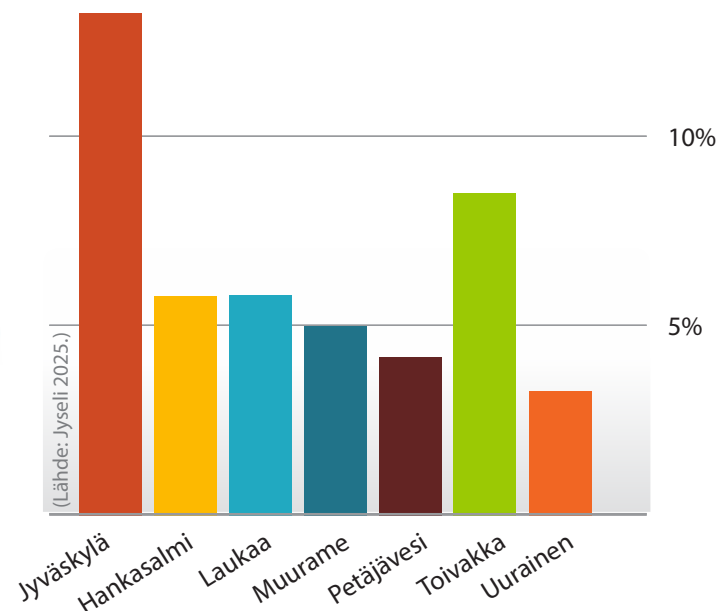

”Tällä hetkellä pyöräilyn edistämishankkeita on olemassa vain Jyväskylässä ja Muuramessa.”

”Kunnassamme puhutaan vähäisesti pyöräilystä liikenteenä.”

”Jos meilläkin joku esittää toteuttamiskelpoisia ideoita, niin otetaan vastaan.”

Pyöräilyn osuus kulkumuodoista vuonna 2009:

TIETOISKU: Valtakunnallisesti pyöräilyn osuus vaihtelee kunnittain muutamasta prosentista vajaaseen 20 prosenttiin.

Pyöräily on suosituinta 1–3 km:n matkoilla. Näistä pyörämatkojen osuus on 13–17 %.

Kävely ja pyöräily on yleisintä suurissa kaupungeissa, sisemmällä kaupunkialueella ja maaseudun paikalliskeskuksissa.

(Lähde: Henkilöliikennetutkimus.)

1

Politiikkaprosessi alulle

2

3

4

5

6

Keski-Suomen
pyöräilyohjelma

KESKI-SUOMEN LIITTO
Regional Council of Central Finland

MAAKUNNALLINEN VISIO

Keski-Suomessa on maakunnan kattava ja kunnalliseen päätöksentekoon vahvasti integroitunut politiikkaprosessi. Se ohjaa virkamiehiä ja päätöksentekijöitä tekemään kuntalaisten arkipyöräilyä lisääviä ja yksityisautoilua vähentäviä ratkaisuja.

Toimijaverkoston tuottama politiikkaprosessi

Prosessin kuusi vaihetta limittyvät toisiinsa.

Politiikkaprosessi etenee

1 2 3 4 5 6

PYÖRÄILYN EDISTÄMISOHJELMIA TARVITAAN!

Yhteisvastuulliset ja poikkihallinnolliset pyöräilyn edistämishjelmat tai -suunnitelmat kuuluvat pyöräilyn edistämisen politiikkaprosessiin. Ohjelmat voivat olla kuntakohtaisia tai lähikuntien yhteisiä asiakirjoja ja osa kokonaisvaltaista viisaan liikkumisen suunnitelmaa.

Keski-Suomen tavoite

Pyöräilyn edistämishjelma on kaikilla [maakuntakaavassa](#) seudullisesti merkittäviksi tiivistettäväksi taajamiksi luokitelluilla paikkakunnilla. Nämä ovat Hankasalmi, Joutsa, Jyväskylä, Jämsä, Jämsänkoski, Karstula, Keuruu, Kinnula, Kyyjärvi, Laukaa, Muurame, Petäjävesi, Pihtipudas, Saarijärvi, Suolahti, Viitasaari ja Äänekoski.

[Täältä löydät Jyväskylän pyöräilyedistämishjelman!](#)

1.

Edistämishjelman tulee perustua ymmärrykseen [pyöräilyn politiikkaprosessin](#) etenemisestä ja avaintekijöistä omassa kunnassa.

2.

Ohjelmien perustaksi tarvitaan vaikuttavaa tietoa [pyöräilyn hyödyistä](#) ja [paikallisista ongelmakohdista ja tarpeista](#).

3.

Maakunnan budjettiin tulisi varata vuosittainen määräraha ohjelmien valmisteluun.

!

[Avaintoimijoiden verkostoa](#) on hyvä hyödyntää kaikissa prosessin vaiheissa – niin [nykytilan kartoittamisessa](#), [tavoitteiden asettamisessa](#), [tavoitteiden päätöksiksi saattamisessa](#), [päästösten toimeenpanossa](#) kuin toimenpiteiden [seurannassa ja arvioinnissa](#).

VINKKI:

Aloite on hyvä keino vaikuttaa!
Täältä löydät pyöräilyn edistämisen [valtuustoaloitepohjan!](#)

”Kannustamme kuntia valmistelevaan omia kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmia sekä viisaan liikkumisen suunnitelmia.”

LVM:n Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma

1

2

3

4

5

6

Politiikkaprosessi etenee

Keski-Suomen
pyöräilyohjelma

KESKI-SUOMEN LIITTO
Regional Council of Central Finland

PERIAATTEITA PYÖRÄILYN EDISTÄMISOHJELMAN LAADINTAAN

Yhteisellä asialla! – Oman kunnan näköinen edistämishjelma saadaan yhdessä tekemällä, asukkaiden näkemykset huomioiden.

Ohjelmassa asetetaan kullekin kunnalle sopivia pyöräilypolitiikan tavoitteita.

Ohjelma on poikkihallinnollinen ja integroituu laajempaan kokonaisuuteen

Ei pelkkää väyläsuunnittelua – mukaan myös muut hallinnonalat! Esimerkiksi yleis- ja asemakaavoitus, liikennejärjestelmäsuunnitelma, hyvinvointistrategia, ympäristöstrategia yms.

Toteuttamisen ja seurannan vastuutahot selviksi

Esimerkiksi johdon hyväksymä poikkihallinnollinen ryhmä, kaupungin vastuuhenkilöiden nimeäminen (avuksi on saatavilla valmiita ratkaisuja valtakunnallisilta toimijoilta), koordinointi kunnissa (esimerkiksi liikenneturvallisuusryhmä, hyvinvointityöryhmä ja kunnan johtoryhmä).

Asetetaan laadullisia ja määrällisiä tavoitteita

Ohjelmien tehokkaaseen toteutukseen tarvitaan konkreettiset mittarit ja seurantasuunnitelmat.

Osoitetaan resurssit

Osoitetaan henkilöresurssit, budjetti ja vuosittainen investointitaso, esimerkiksi 10–20 €/asukas/vuosi.

Kattavat toimenpiteet liikkeelle

Sekä olosuhteiden parantamista että liikkumisen ohjausta.

Suunnitteluvaiheessa laaja näkemys ja vaikuttavuuden arviointi on tärkeää. Keinoihin lukeutuvat:

- yhteistyön väylät ja keskusteluyhteys kunnan ja sidosryhmien välillä
- relevantin tutkimustiedon tuottaminen ja siitä viestiminen päätöksenteon tueksi
- viranhaltijoiden työohjeeksi pyöräilyvaikutusten arviointi.

Politiikkaprosessi etenee

1

2

3

4

5

6

AVUKSI SUUNNITTELIJOILLE

Esimerkkejä ohjelmista:

JYVÄSKYLÄN KAUPUNGIN PYÖRÄILYN EDISTÄMISOHJELMA

KEMPELEEN PYÖRÄILYVERKKO – STRATEGIASTA KONKRETIAAN

VESILAHDEN KÄVELY JA PYÖRÄILY

Hyödyllisiä linkkejä:

LIIKENNEVIRASTON JALANKULKU- JA PYÖRÄILYVÄYLIEN SUUNNITTELU

HELSINGIN KAUPUNGIN PYÖRÄLIIKENTEN SUUNNITTELUOHJE

LIIKENNEVIRASTON KULKULAARI-TIETOPANKKI: PYÖRÄILY

Tärkeitä nostoja:

KAAVASTA KAIKKI ALKAA!

Pyöräilyn edellytykset kaavoituksen strategiseksi päätavoitteeksi. Kaavaprosessin joka tasolle, jo kaavaprosessin ohjelmoinnissa: esimerkiksi pyöräpysäköinti on huomioitava alusta alkaen.

- Liikenneviraston selvitys: [Kävely ja pyöräily kaavoituksessa](#).
- Liikuntakaavoitus-sivusto: [Suosituksia liikuntaa suosivan elinympäristön suunnitteluun](#).

HUOMIO KOULUIHIN!

Pyöräilykieltojen sijasta pyöräilykasvatusta!

- Suomen Pyöräilynohjaajat ry:n [Skillikortit](#) lasten liikuttamisen parissa työskenteleville.
- Liikkuvan koulun opit käyttöön: [Matkalla kouluun](#).

KUNTALAISET OSALLISTUMAAN!

Helppoja vaikuttamisen kanavia: käyttäjälähtöinen väylien kehittäminen ja viestintää ongelmatilanteista. Otetaan siis esimerkiksi koululaiset mukaan liikenneturvallisuuden edistämiseen, sillä he tunnistavat hyvin vaaranpaikat!

1

2

3

4

5

6

Politiikkaprosessi etenee

Keski-Suomen
pyöräilyohjelma

KESKI-SUOMEN LIITTO
Regional Council of Central Finland

POLIITTISTEN PÄÄTÖSTEN TEKEMINEN

Tavoitteena on sisällyttää pyöräilyn edistämishjelmat laajalti kunnallisiin ohjaaviin asiakirjoihin, jotta ohjelmat johtavat vaikuttaviin toimenpiteisiin yli sektorirajojen. Ohjelmalle on tärkeä saada kunnan ylimmän johdon tuki.

Pyöräily mukaan esimerkiksi tavoitteena tai toimenpidekokonaisuutena kunnan...

- strategiaan
- investointiohjelmaan
- hyvinvointistrategiaan ja hyvinvointikertomukseen
- toimialojen strategioihin ja suunnitelmiin, erityisesti tekniseen, sivistys-, sosiaali- ja terveystoimeen sekä viestintään – esimerkiksi yleis- ja asemakaavaan, maankäyttösuunnitelmaan, liikuntasuunnitelmaan ja varhaiskasvatussuunnitelmaan

Jokaiselle lautakunnalle on hyvä määritellä oma suunnitelma, jonka mukaan ne edistävät pyöräilyä. Esimerkiksi tekninen lautakunta: pyörätiet; hyvinvointilautakunta: Liikkuva koulu jne.

...ja maakunnan...

- liikennejärjestelmäsuunnitelmaan ja aiesopimukseen
- maakuntastrategiaan ja -ohjelmaan
- hyvinvointistrategiaan
- maakuntakaavaan.

VINKKI:

PÄÄTÖKSENTEKIJÖIDEN PEREHDYTTÄMINEN JA VAKUUTTAMINEN ON TÄRKEÄÄ!

Keinoja vaikuttamiseen:

- Hyöty- ja kustannuslaskelmien laajentaminen -> päättäjien on helpompi ottaa ne paremmin huomioon päätöksenteossa.
- Aina uuden valtuustokauden aluksi päättäjäpyöräilyjen järjestäminen -> päättäjät saavat havainnollisen esityksen tehtyjen ja vahvistettujen päätösten vaikutuksesta.
- Uuden valtuuston perehdyttäminen pyöräilyedistämishjelmaan.

”Jos ohjelmaa ei ole hyväksytty valtuustotasolla, sen vaikuttavuus ja merkitys ovat jääneet vähäisiksi. Myös kävelyn ja pyöräilyn huomioiminen valtuustokausittain vaihtuvissa kuntastrategioissa sekä niiden toteuttamisessa on ensiarvoisen tärkeää.”

(LVM:n Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma.)

1

2

3

4

5

6

Politiikkaprosessi etenee

RESURSSIEN JA VASTUIDEN JAKAMINEN

”Järjestöt ja työpaikat mukaan toteuttamiseen!”

”Matkailuyritykset ja ohjelmalveluyritykset vetureiksi – edistävät samalla omaa liiketoimintaa!”

”Raha-porkkanaa tarvitaan – osoitettava esimerkiksi järjestöille!”

”Ohjelmat ja toimenpiteet esitettävä kuntalaisille erilaisissa yleisötilaisuuksissa ja tapahtumissa!”

Jotta päätöksiä seuraa tehokas toimeenpano, tulee pyöräilyn edistämistä koskeviin päätöksiin sisällyttää resursointi ja vastuiden jako:

Vastuutahojen, -työryhmien ja -henkilöiden nimeäminen

1

Vinkki: sopisiko kuntaasi vuoden välein vaihtuva vastuuhenkilö, jotta tieto ja työt eivät kasaannu vain yhdelle ihmiselle?

Riittävien aika- ja talousresurssien osoittaminen

2

Investointiohjelmista tulee irrottaa rahoitusta teemojen edistämiseen.

Toimijaverkoston yhteistyön ja sen koordinoinnin edellytysten järjestäminen

3

Mahdollisuuksia: Hyvinvointityöryhmät ja liikenneturvallisuustyöryhmät poikkihallinnollisina toimijoina; kuntien, maakunnan ja ELY-keskusten yhteinen pyöräilykoordinaattori; KesLi yhdyspintatoimijana maakunnan ja kuntien välissä; maakunnan liikennejärjestelmätyöryhmä keskustelun paikkana.

Vastuiden ja resurssien jakaminen avaintoimijoiden kesken yhdessä pohdittu suunnitelman pohjalta

4

Toimenpiteisiin suunnatut resurssit tulee kohdentaa kokonaisuuteen: fyysisen ympäristön parantamistoimien ja niihin liittyvän markkinoinnin tulee kytkeytyä toisiinsa – yhtäaikaisuus on erityisen tärkeää.

(Lähde: Valtioneuvoston liikennepoliittinen selonteko eduskunnalle 2012.)

”Kolmannen sektorin toimijat ja yritykset otetaan vahvasti mukaan työhön ja uudenlaisten liikkumispalveluiden lanseeraamiseen. Kävelyn ja pyöräilyn roolia tuodaan vahvasti esiin. Samanaikaisesti kampanjointi- ja tiedotustyön kanssa kehitetään kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen infrastruktuuria ja sen kunnossapitoa. Toimenpiteiden hyvä kustannus-hyötyvaikuttavuus sekä liikenneturvallisuuden ja esteettömyyden kehittäminen ovat toiminnan keskeisiä lähtökohtia.”

(Aiesopimus Keski-Suomen liikennejärjestelmän kehittämisestä vuosina 2016–2019.)

Politiikkaprosessi etenee

1 2 3 4 5 6

Keski-Suomen
pyöräilyohjelma

KESKI-SUOMEN LIITTO
Regional Council of Central Finland

SEURANTA JA ARVIOINTI – MITÄ JATKOSSA?

Pyöräilyn edistämisen toimenpiteiden vaikutuksia tulee seurata sekä määrällisin että laadullisin mittarein.

Politiikkaprosessi etenee jatkuvana ja muuttuu toimintaympäristön mukana. Tämän turvaa toimijaverkoston yhteistyö. Tavoitteena on politiikkaprosessin integroituminen yhä vahvemmin hallinnon rakenteisiin yli sektorirajojen.

Laskennat, laskurit, kartoitukset ja tutkimukset seurannan avuksi:

- pyöräilyn kulkutapaosuudet ja määrät
- pyöräilyverkon pituus ja laatu
- taloudelliset hyödyt
- pyöräilyonnettomuuksien määrä
- pyöräilypysäköinnin määrä, käyttöaste ja laatu
- pyöräilyn motiivit ja esteet
- kuntalaisten, sidosryhmien, viranhaltijoiden ja päättäjien suhtautuminen pyöräilyn edistämiseen.

Tarvitaan toimiva seurantaryhmä: poikkihallinnollinen, vaikutusvaltainen ja kiinnostunut!

Ohjelman
tuloksellisuuden ja
menestystekijöiden
arviointi

Vuosittainen
raportointi siitä,
miten tavoitteisiin
on päästy

Mahdolliset
muutokset
pyöräily-
politiikkaan

Tavoitteiden
ja keinojen
tarkistaminen

Jatkotoimenpiteet:

- pyöräilyn politiikkaprosessin tukeminen kunta- ja maakuntatasolla
- avaintoimijoiden verkoston ja sen koordinoinnin vahvistaminen
- vuosittainen yhteishankkeiden suunnittelu
- pyöräilyhallinnan mallin kehittäminen
- yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen tekeminen pyöräilyn edistämisen toimenpiteiden ja erilaisten hallintamallien vaikuttavuudesta.

VINKKI:

Olisiko mahdollista asettaa maakunnallinen toimielin, joka seuraa politiikkaprosessin etenemistä ja kehittää vaikuttavuuden arviointikäytäntöjä?

Politiikkaprosessi etenee

1 2 3 4 5 6

Keski-Suomen
pyöräilyohjelma

KESKI-SUOMEN LIITTO
Regional Council of Central Finland

